

سالشمار

صمد بهرنگی

۱۸۱۳: ۲ تیر ماه، تولد در تبریز، محله‌ی چرنداب، کوچه‌ی اسکونی‌لر. پس از تولد خانواده‌ی او به کوچه‌ی جمال آباد که در همان محله واقع است نقل مکان می‌کند و سپس به محله‌ی لک‌لر می‌رود. نام پدر عزت (کارگر). نام مادر سارا بیگم. نام شش فرزند آن‌ها به ترتیب تولد: زرین تاج، اسد، فاطمه، صمد، رقیه و جعفر.

۱۳۲۵: ورود به دبستان پانزده بهمن (که در دوره‌ی حکومت فرقه‌ی دموکرات آذربایجان، نامش ۲۱ آذر مدرسه‌سی بود). صمد بهرنگی سال اول، دوم و سوم دبستان را در این مدرسه درس خواند.

۱۳۲۸: انتقال به دبستان جاوید (سال چهارم، پنجم و ششم دبستان).

۱۳۳۱: مهرماه، ورود به دبیرستان تربیت تبریز.

۱۳۳۲: آذرماه، احضار پدر صمد بهرنگی به دبیرستان توسط مدیر و تذکر به او درباره‌ی فعالیت‌ها و حرف‌هایی که صمد درباره‌ی مسائل روز در بین دوستانش می‌زده است.

۱۳۳۴: مهرماه، ورود به دانشسرای مقدماتی پسران تبریز (دوره‌ی دو ساله).

۱۳۳۵: انتشار روزنامه‌ی فکاهی و دیواری «خنده» در دانشسرای مقدماتی تبریز با کمک و همراهی همکلاسی اش بهروز دهقانی.

۱۳۳۶: خردادماه، پایان دوره‌ی دو ساله‌ی دانشسرای مقدماتی و در مهر ماه، عزیمت به سوی روستاها به عنوان آموزگار و تدریس در روستاهای آذرشهر، ممقان، قذجهان، گوگان و آخیرجان به مدت یازده سال یعنی تا روز مرگش.

۱۳۳۷: مهرماه، ورود به دانشگاه ادبیات تبریز و تحصیل در رشته زبان و ادبیات انگلیسی رشته شبانه (تحصیل در ضمن تدریس در روستاها) دوستی نزدیک با غلامحسین ساعدی.

۱۳۳۹: اخطار اداره‌ی فرهنگ تبریز به صمد بهرنگی درباره‌ی این مسأله که یا تحصیل در دانشگاه را رها کند یا تدریس در مدارس روستایی را، در غیر این صورت منتظر خدمت و از فرهنگ اخراج خواهد شد. در نهایت صمد بهرنگی وقعی به این اخطار نمی‌گذارد و به تحصیل و تدریس ادامه می‌دهد.

۱۳۴۰: ۶ اردیبهشت، نوشتن داستان «تلخون» با توجه به افسانه‌ی «آه» که یکی از افسانه‌های عامیانه‌ی آذربایجان است. این داستان در کتاب هفته‌ی شماره ۸۸ سال ۱۳۴۲ با امضای ص. قاراقوش چاپ شد.

۱۳۴۰: ۱۲ اردیبهشت، اعتصاب فرهنگیان تهران و فعالیت صمد بهرنگی برای ادامه‌ی اعتصاب در تبریز و پیوستن معلمان تبریز به اعتصاب سراسری.

۱۳۴۱: خرداد، دریافت گواهی نامه‌ی پایان تحصیلات از دانشگاه تبریز در رشته زبان و ادبیات انگلیسی.

۱۷ آذر، اخراج از دبیرستان به جرم بیان سخن‌های ناخوشایند (بنابه گزارش رئیس دبیرستان) در دفتر دبیرستان و بین دبیران و انتقال به دبستان.

۱۳۴۲: انتشار بخش‌هایی از کتاب «کندوکاو در مسائل تربیتی ایران» در مجله‌های معلم امروز (تبریز) سپاهان (تهران) بامشاد (تهران).

تیرماه، چاپ «پاره پاره» (مجموعه‌ای از شاعران ترک به زبان آذری و برخی شعرها از کتاب کوراوغلو و بایاتی‌های آذربایجانی) با نام مستعار ص. قاراقوش. انتشارات ابن‌سینا.

پرونده‌سازی رئیس فرهنگ وقت تبریز و کشیدن صمد بهرنگی به دادگاه و تبرئه شدن صمد بهرنگی.

۱۳۴۲: شروع به ترجمه‌ی کتاب «خرابکار» (داستان‌هایی از چند نویسنده‌ی ترک) ترجمه‌ی «کلاغ سیاه» از مامین سیبیریاک و چند داستان دیگر با همکاری بهروز دهقانی. نوشتن «اولدوز و کلاغ‌ها» و گردآوری ادبیات شفاهی مردم آذربایجان گردآوری مجموعه‌ای از افسانه‌های مردم آذربایجان در دو جلد با همکاری بهروز دهقانی.

ترجمه‌ی چند شعر از شعرای معاصر فارسی به زبان آذری از جمله از احمد شاملو، نیما یوشیج، فروغ فرخزاد، مهدی اخوان‌ثالث و شعری از م. آزاد.

۱۳۴۲: نگارش کتاب الفبای آذری برای مدارس آذربایجان (چاپ نشده) این کتاب بنا به پیشنهاد جلال آل‌احمد برای چاپ به کمیته‌ی پیکار جهانی با بیسوادی فرستاده شد اما صمد بهرنگی با تغییراتی که قرار بود آن کمیته در کتاب ایجاد کند با قاطعیت مخالفت کرد و پیشنهاد پول کلانی را نپذیرفت و کتاب را پس گرفت و باعث برانگیختن خشم و کینه‌ی عوامل ذی‌نفع در چاپ کتاب شد.

آشنایی با علیرضا نابدل که بعدها در انتشار «مهدآزادی» آدینه‌ی تبریز، با صمد بهرنگی همکاری کرد. علیرضا نابدل در فروردین ۱۳۵۰ هنگام پخش اعلامیه‌ی سیاهکل دستگیر و اعدام شد.

۱۳۴۳: تحت تعقیب قرار گرفتن صمد بهرنگی به خاطر چاپ کتاب «پاره پاره» و صدور کیفرخواست از سوی دادستانی عادی ۱۰۵ ارتش یکم تبریز و سپس صدور حکم تعلیق از خدمت به مدت ۶ ماه. نوشتن کتاب «انشاء ساده» در دو جلد برای کودکان دبستانی و سال اول راهنمایی تحصیلی با نام افشین پرویزی.

۱۳۴۳: ۹ آبان ماه، برانت از حکم تعلیق و برگشت به کار آموزگاری.

۱۳۴۴: اول مهرماه، انتشار هفته‌نامه‌ی «مهدآزادی» آدینه (نشریه هنری – اجتماعی) که ۱۷ شماره‌ی آن از اول مهرماه ۱۳۴۴ تا شهریورماه ۱۳۴۵ در تبریز منتشر شد. همکاران صمد بهرنگی در این نشریه، بهروز دهقانی، غلامحسین فرنود، رحیم رئیس‌نیا، علیرضا نابدل و مناف فلکی بودند. آخرین شماره تاریخ ۱۸ شهریور ۱۳۴۵ را دارد.

۱۳۴۴: دی ماه، آشنایی با مناف فلکی که جوان و شاگرد قالیباف بود. او به کمک صمد بهرنگی به تحصیلات خود تا دانشگاه ادامه داد و در مردادماه ۱۳۵۰ در یک درگیری مسلحانه دستگیر و سپس اعدام شد.

۱۳۴۵: ترجمه‌ی آذری داستان «تلخون» و چاپ دفتر دوم متل‌ها و چیستان‌ها. ۱۸ شهریور، آدینه تبریز پس از انتشار ۱۷ شماره عاقبت توقیف شد. شرکت فعال در اعتصابات دانشجویی دانشگاه‌های ایران (صمد بهرنگی در این موقع دانشجوی نبود و تحصیل در دانشگاه را به پایان رسانده بود اما همچنان با دانشجویان رابطه داشت.)

۱۳۴۶: اعتصاب بزرگ دانشجویی در تبریز و اعلام همبستگی با دانشگاه تهران و حضور فعال صمد بهرنگی و کاظم سعادت‌ی و سایر دوستان صمد در این اعتصاب.

۱۳۴۶: انتشار «کچل کفترباز» انتشارات ابن سینا تبریز. انتشار «افسانه‌ی محبت» و «پسرک لیوفروش» انتشارات شمس تبریز.

۱۳۴۶: ۱۸ دی ماه، شرکت در خاک سپاری جهان پهلوان غلامرضا تختی.

۱۳۴۷: نوشتن «یک هلو، هزار هلو»، «۲۴ ساعت در خواب و بیداری»، «کور او غلو و کچل حمزه».

۱۳۴۷: مردادماه، چاپ «ماهی سیاه کوچولو»، انتشارات پرورش فکری کودکان و نوجوانان. این کتاب در سال ۱۳۴۷ «کتاب برگزیده» از طرف شورای کتاب کودک شد. برنده جایزه‌ی نمایشگاه بلون ایتالیا ۱۹۶۹ و برنده جایزه بی‌ینال براتیسلاوا‌ی چکسلواکی ۱۹۶۹.

۱۳۴۷: اول شهریور، ورود چهار نفر لباس شخصی به سرپرستی یک تیمسار بازنشسته (عضو ساواک) به خانه‌ی صمد بهرنگی در تبریز و خواستن کتاب «القباء» و خودداری صمد بهرنگی از دادن کتاب. تیمسار بازنشسته با تهدید و تطمیع هم نمی‌تواند کاری انجام دهد و با خشم و تندی به صمد می‌گوید: «این کار برای تو گران تمام می‌شود.» و مأموران دست خالی به تهران برمی‌گردند.

۱۳۴۷: ۹ شهریور، غرق شدن در رود ارس و پیدا شدن جسدش پس از سه روز در ۵ کیلومتری محل حادثه در ساحل و پاسگاه روستای کلاله. انتقال

جسد او به تبریز توسط اسد بهرنگی، کاظم سعادت‌ی و علیرضا نابدل و سایر دوستانش. خاک سپاری در گورستان امامیه.

۱۳۴۸: چاپ مجموعه مقالات صمد بهرنگی که به همت بهروز دهقانی گردآوری شده توسط انتشارات شمس تبریز (بهروز دهقانی در اردیبهشت ۱۳۵۰ دستگیر و در زندان در زیر شکنجه کشته شد).

از دوستان و رفقای که البته به غیر از آن هائی که در کتابخانه ی کارگری_سوسیالیستی چاپ شده است اگر مطلب دیگری در دست دارند، که تایپ نشده لطفاً کپی یا اصل آن را به ما ایمل یا پست کنند تا ما آن را به این مجموعه اضافه کنیم.

آدرس آرشیو صمد بهرنگی:

<http://www.nashr.de/۳/smad/smd.htm>

گردآورنده: داریوش آزادی

بازنویس: یاشار آذری

آدرس اینترنتی کتابخانه: <http://www.nashr.de>

ایمل یاشار آذری: yasharazarri@gmail.com

مسئول نشر کارگری سوسیالیستی: یاشار آذری

تاریخ بازنویسی: ۱۳۸۵